

Warszawa, 22-09-2026 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Sylvia Gregorczyk-Abram

VII.564.82.2026.KNK

Pan

Waldemar Żurek

Minister Sprawiedliwości

Ministerstwo Sprawiedliwości

AE:PL-45507-58621-HRWWR-20

Szanowny Panie Ministrze,

obywatele zwracający się do Rzecznika Praw Obywatelskich wskazują na konieczność reformy reżimu odpowiedzialności prawnej za naruszenie czci i dobrego imienia, w tym uchylecia lub zasadniczej zmiany art. 212 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383 ze zm., dalej jako: k.k.)¹.

Debata publiczna dotycząca odpowiedzialności karnej za zniesławienie toczy się w Polsce od wielu lat, nadal budząc uzasadnione wątpliwości co do zgodności obowiązujących przepisów ze standardem ochrony wolności wypowiedzi i wolności mediów, kształtowanym na podstawie norm prawa konstytucyjnego i międzynarodowego, wyrażonych w szczególności w art. 54 ust. 1 i art. 14 Konstytucji

---

¹ Zob. m.in. komunikat p.t. Spotkanie RPO z organizacjami pozarządowymi o wolności słowa i art. 212 Kodeksu karnego, <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-spotkanie-ngo-wolnosc-slowa-art212kk>.

RP, art. 10 ust. 1 EKPCz² ust. 1 i 19 ust. 2 MPPOiP³. Rzecznik Praw Obywatelskich aktywnie uczestniczy w tej debacie jako organ powołany do ochrony praw i wolności jednostki, a zatem zarówno wolności wypowiedzi, jak i prawa do ochrony prawnej czci i dobrego imienia⁴. Pomimo argumentów przedstawianych dotychczas przez Rzecznika, a także organizacje pozarządowe wyspecjalizowane w zakresie ochrony wolności wypowiedzi⁵ – regulacje dotyczące odpowiedzialności karnej za zniesławienie od wielu lat nie uległy zmianie⁶. Także prace Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, w ramach których sformułowano propozycję zmiany art. 212 i 213 k.k.⁷, mogącą stanowić podstawę do dalszych prac w procesie legislacyjnym, nie skutkowały przygotowaniem stosownego projektu ustawy.

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 z zm.) — **pragnę wskazać na konieczność przedłożenia Sejmowi RP projektu ustawy zawierającego propozycję zmiany zakresu odpowiedzialności**

---

² Konwencja o ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), powołana jako EKPCz.

³ Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167), powołany jako MPPOiP.

⁴ Zob. w szczególności wnioski Rzecznika Praw Obywatelskich do Trybunału Konstytucyjnego z 22.11.2012 r. w sprawie o sygn. K 50/12, <https://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?cid=2&dokument=9379&sprawa=10539>; wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości z 1.09.2016 r., <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/art-212-rzecznik-proponuje-zmiany-w-przepisach-o-znieslawieniu>; wystąpienie do Przewodniczącego Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP, 09.02.2017 r., <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/senacka-komisja-petycji-nie-zajmie-si%C4%99-postulatem-rpo-zmieni%C4%87-przepisy-karne-o-znies%C5%82awieniu-art-212>; debata zorganizowana przez RPO p.t. „Wolność słowa a zniesławienie? Art. 212 kk – co dalej? Znieść? Poprawić? Znaleźć inne rozwiązanie?”, 5.03.2019 r., <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/debata-wolnosc-slowa-a-znieslawienie>; opinia z dnia 15 kwietnia 2021 r. dot. projektu ustawy nr EW-020-423/21, <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-zniesc-znieslawienie-zmodyfikowac-obrazu-uczuc-religijnych>

⁵ Zob. m.in. <https://hfhr.pl/aktualnosci/organizacje-apeluja-do-ministra-zurka-czas-uchylic-art-212-kodeksu-karnego>; <https://siecobywatelska.pl/apel-organizacji-spoecznych-o-zniesienie-odpowiedzialnosci-karnej-za-znieslawienie/>.

⁶ Od czasu wejścia w życie ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz.U.09.206.1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

⁷ Stanowisko Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego w sprawie możliwości zmian zakresu penalizacji czynów stypizowanych w art. 212 k.k. i art. 216 k.k., <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/projekty-aktow-prawnych>.

karnej za zachowania godzące w честь i dobre imię. Zmiana ta jest bowiem niezbędna do zapewnienia skutecznej ochrony wolności i praw człowieka.

Odpowiedzialność za przekroczenie granic wolności wypowiedzi powinna mieć zasadniczo charakter cywilnoprawny, za czym przemawiają liczne argumenty o charakterze systemowym i pragmatycznym. **Po pierwsze**, instrumenty prawa karnego powinny być wykorzystywane wyłącznie wtedy, gdy zapewnienie efektywnej ochrony określonemu dobru prawnemu nie jest możliwe za pomocą środków właściwych innym gałęziom prawa (charakter instrumentów prawnokarnych jako środków *ultima ratio*). **Po drugie**, perspektywa możliwości poniesienia odpowiedzialności karnej, jak również samego oskarżenia, może wywoływać i w praktyce wywołuje efekt mrozący, skutkujący zniechęceniem obywateli, w tym dziennikarzy i sygnalistów, do aktywnego uczestnictwa w debacie publicznej i krytyki dostrzeganych nieprawidłowości. **Po trzecie**, samo oskarżenie, w przeciwieństwie do powództwa cywilnego, niesie ze sobą efekt stygmatyzujący oskarżonego, co jest szczególnie dolegliwe w rzeczywistości masowej cyrkulacji informacji w sieci i dodatkowo zniechęca do zabierania głosu w debacie publicznej. **Po czwarte**, skazanie za popełnienie przestępstwa zniesławienia, nawet na karę grzywny, wiąże się z uzyskaniem statusu osoby karanej, który uniemożliwia wykonywanie niektórych zawodów, co dotyczy m.in. nauczycieli akademickich⁸. **Po piąte**, wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 29 maja 2026 r. o szczególnych środkach ochrony w postępowaniu cywilnym osób uczestniczących w debacie publicznej (Dz. U. poz. 830), stanowiącej wdrożenie dyrektywy 2024/1069⁹, pozwany dysponuje środkami ochrony przed efektami powództw stanowiących

---

⁸ Artykuł 113 pkt 3 w zw. z art. 20 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 ze zm.).

⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1069 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony osób, które angażują się w debatę publiczną, przed oczywiście bezzasadnymi roszczeniami lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi ("strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej") opublikowana w Dz. U. UE. L. z 2024 r. poz. 1069; dalej: dyrektywa SLAPP, lub dyrektywa 2024/1069.

nadużycie prawa procesowego¹⁰. **Po szóste**, utrzymywanie dwóch równoległych reżimów szeroko zakrojonej odpowiedzialności, tj. karnoprawnego i cywilnoprawnego, pozwala na strategiczne – charakterystyczne dla działań wymierzonych w partycypację publiczną – multiplikowanie postępowań dotyczących tego samego zachowania.

Konsekwentnie, właściwym i koniecznym jest zainicjowanie zmian w systemie ochrony czci i dobrego imienia na płaszczyźnie cywilnoprawnej, a także kontynuowanie zmian już zainicjowanych: 1) wprowadzenie do ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2026 r. poz. 468 ze zm., dalej jako: k.p.c.) instytucji powództwa wobec osoby o nieznaney tożsamości (tzw. ślepy pozew)¹¹; 2) zapewnienie prawidłowej egzekucji obowiązku wystosowania przeprosin, w tym poprzez uchylenie art. 1050 § 4 k.p.c.; 3) zreformowanie instytucji sprostowania z rozdziału 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914) w celu uproszczenia procedury i odformalizowania korzystania z tego środka prawnego; 4) obniżenie opłaty stałej od pozwu o ochronę dóbr osobistych; 5) reforma systemu nieodpłatnej pomocy prawnej w celu zapewnienia obywatelom należącym do szczególnie wrażliwych grup adekwatnej pomocy w postępowaniu cywilnym; 6) zmiany organizacyjne i wzmocnienie kadrowe w sądownictwie powszechnym, prowadzące do skrócenia czasu rozpoznawania spraw, w tym tych, dotyczących ochrony dóbr osobistych.

Dostrzegając doniosły charakter przedmiotowej problematyki, jak również wypracowane już merytoryczne stanowisko Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, mając na uwadze art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, proszę Pana Ministra o ustosunkowanie się do powyższego stanowiska, w szczególności

---

¹⁰ Brak podobnych mechanizmów ochrony niesłusznie oskarżonego sprawia, że w najbliższym czasie może dojść do przekształcenia dotychczasowych strategii prowadzenia abuzywnych działań przeciwko partycypacji publicznej, w ten sposób, że częściej będzie dochodzić do ich realizowania w drodze wnoszenia do sądu bezpodstawnych aktów oskarżenia o przestępstwa określone w art. 212 k.k.

¹¹ Zob. szerzej M. Winczura, *Anonimowość pozwanego – aktualnie dostępne środki prawne oraz postulat wprowadzenia ślepego pozwu do Kodeksu postępowania cywilnego*, Praca doktorska, <https://repozytorium.uw.edu.pl/entities/publication/eb8c6688-81c1-4365-aa73-23e766f34009>.

poprzez poinformowanie o obecnym stanie prac prowadzonych w Ministerstwie. Równocześnie pragnę zapewnić o mojej otwartości na współpracę nad finalnym kształtem przygotowywanych rozwiązań w zakresie, w jakim pozwalają na to kompetencje i ustrojowa rola Rzecznika.

Z poważaniem

Sylwia Gregorczyk-Abram

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/